

Konu 3

Endometriyum

Dr. N. Engin AYDIN

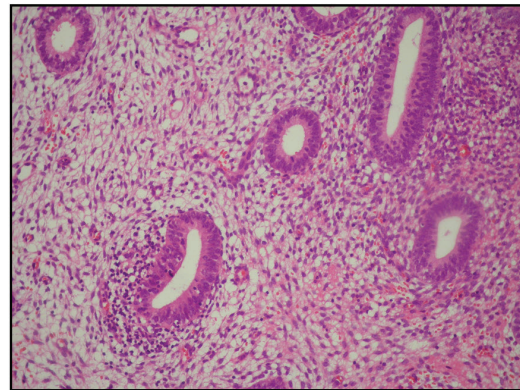
Endometriyum epitelyal (yüzey ve bez) ve mezenşimal (stroma ve damarlar) tabaka halinde iki kısımdan oluşmaktadır. Her iki bileşke- de overlerden salınan hormonlara bağlı olarak sürekli değişen bir görünüm taşır. Uterus alt bölümü (istmus) daha ince ve hormon duyarısız bölümdür. Endoservikal kanal ve istmus geçişi de keskin bir hudut taşımaz. Hormon duyarlı korpus endometriyumunda bazal ve işlevsel (fonksiyonel) olmak üzere iki tabaka ayırt edilir. **Uterus kasına komşu olan bazal tabaka hormonal değişikliklerden etkilenmeyen, dökülen işlevsel tabakanın yenilenmesini sağlayan tabakadır.** Sadece gebeliğin ikinci yarısında progesteron etkisinde kalmaktadır.

Genellikle 5 günden az sürdüğü kabul edilen adet dönemini takiben ortalama 10 gün süren (9-20 gün arasında) proliferatif dönemde artan östrojen seviyesiyle birlikte bezler, stroma ve damarlar eş zamanlı olarak çoğalır. Erken proliferatif (bu dönemin ilk üçte birinde) bu üç bileşkenin eşit çoğalması söz konusuysen daha sonra bezler ve damarlar daha fazla çoğalarak orta ve geç proliferatif safhada kıvrımlı yapı kazanırlar. Bezler mitoz görülen, büyük ve koyu çekirdekli yalancı çok katlı silindirik epitele sahiptir (Resim 1 ve 2).

Proliferasyon dönemimin son iki gününde mitozlar azalır, bezler daha fazla kıvrımlı olur epitel hücrelerinin çekirdekleri **altında glikojen boşlukları (subnükleer vakuol)** oluşmaya başlar (Resim 3).

28 günlük bir siklusda luteinizan hormon (LH) tepe noktasına 14. günde ulaşır ve ovulasyon meydana gelir ve 14 gün sürecek olan luteal dönem başlar. Ovulasyonu takip eden ilk 24 ila 36 saat düzensiz subnükleer vakuollerin görüldüğü geç proliferasyon dönemi ara dönemdir. Östrojene bağlı değişikliklerin ardından **ovulasyonun olduğunun en önemli kanıtı ovulasyonu takip eden 2. günde epitelde yaygın olarak subnükleer vakuollere sahip hücrelerin ortaya çıkmasıdır** (Resim 3). *Bu subnükleer vakuollerin endometriyum bezlerinin en az yarısında görülmesi ovulasyonun olduğunu kanıtlar.* Daha sonraki günlerde bu vakuoller daha yukarıya hareket ederler ve ovulasyonun 5. gününde lümende salgı olarak görülürler. Ovulasyon sonrası 5 ila 9. gün arasında lümende salgı bulunan ileri derecede kıvrımlı bezler ve ödemli stroma bulunur (Resim 4). Ovulasyon sonrası 10 ila 14. günde ise stromada belirgin spiral arteriyoller ve önce bunların çevrelerinde daha sonra gittikçe artarak yaygın hale gelen geniş sitoplazmalı desidua öncesi (**predesidua**) hücreleri ortaya çıkar. Bu dönemde bezlerde ileri derecede testere dişlerini andıran yuvarlak soluk çekirdekli epitel hücreleriyle döşelidir.

İmplantasyon meydana gelmişse ovulasyonun 14. gününden itibaren **predesidua** geniş sitoplazmalı epiteli andıran **desidua** hücrelerine dönüşür. Bu hücrelerde özellikle implantasyon yerinde belirgin olmak üzere çekirdek şekil ve büyüklük farkı meydana gelebilir. **Desidua oluşumu sadece uterus içi değil ektopik gebelikle de ortaya çıkabilir.**

Resim 1: Proliferasyon döneminde kıvrılmamış, düz yuvarlak lümenli tubuler bez yapıları (hematoksilen-eozin x 200).

KAYNAKLAR

1. Hendrickson M.R., Atkins K.A., Kempson R.L., Uterus and fallopian tubes, in Histology for Pathologists, 3rd edition, ed. Stacey E. Mills, Lippincott Williams and Wilkins, Philadelphia, 2007, p.1027.
2. Mazur M.T., Kurman R.J., Diagnosis of Endometrial Biopsies and Curettings, 2nd ed., Springer, 2005, p.7.